

РЕЦЕНЗІЯ

**доцента кафедри кінезіології та фізкультурно-спортивної реабілітації
Національного університету фізичного виховання і спорту України
доктора наук з фізичного виховання і спорту, доцента
Гончарової Наталії Миколаївни
на дисертаційну роботу Корольчука Богдана Вадимовича
«Організаційно-методичні підходи до побудови тренувальних занять дітей
молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання», що подана на
здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт**

Актуальність обраної теми. Здоров'я та гармонійний фізичний розвиток дітей молодшого шкільного віку тривалий час знаходиться у полі зору науковців. Серед засобів досягнення високого рівня здоров'я підростаючого покоління провідне місце займає систематична оздоровчо-рекреаційна рухова активність даного контингенту. В той самий час, все частіше, автори звертають увагу на необхідність раціональної побудови даного виду діяльності за для досягнення максимального оздоровчого ефекту. При цьому важливого значення набувають форми занять фізичними вправами. Клубна форма проведення занять фізичними вправами у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) має ряд переваг у порівнянні з традиційним уроком фізичної культури, натомість дана форма занять не отримала масового поширення саме у ЗЗСО.

Види спорту, які пропонуються у змісті клубної форми занять, користуються широкою популярністю, такі як плавання. Формування навички плавання, поведження у водному середовищі, позитивний вплив на розвиток фізичних якостей та функціональний стан організму дітей, такі результати систематичних занять дітей плаванням. Однак заливається значна кількість невирішених питань стосовно побудови занять плаванням дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання.

Все це актуалізує дослідження, які стосуються розробки сучасних науково-обґрунтованих підходів до побудови занять плаванням контингенту дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі ЗЗСО. У зв'язку із зазначеним вище, дисертаційна робота Корольчука Б. В. є актуальною та своєчасною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження було виконано відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. за темою 2.9. «Побудова тренувального процесу висококваліфікованих спортсменів, які спеціалізуються у водних видах спорту з урахуванням вимог змагальної діяльності» (номер державної реєстрації 0116U001614) та Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. за темою 2.4. «Сучасні технології управління тренувальними та змагальними навантаженнями у підготовці кваліфікованих спортсменів у водних видах спорту» (номер державної реєстрації 0121U108251).

Роль автора (як співвиконавця тем) полягає в розробці, апробації та впровадженні нових організаційно-методичних підходів до побудови тренувального процесу дітей молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу з плавання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація побудована за класичним типом і складається із анотації, вступу, огляду літератури за темою дослідження, розділів власних досліджень, висновків, списку використаних джерел, що налічує 216 посилань на публікації. Робота викладена на 250 сторінках, вміщує 11 додатків, для покращення сприйняття ілюстрована 14 таблицями та 70 рисунками.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, окреслено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, представлено методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення роботи, відображено особистий внесок здобувача, наведено дані про апробацію матеріалів дисертації та впровадження отриманих результатів у практику, подано інформацію про публікації, структуру та обсяг дисертаційної роботи.

У першому розділі «Соціально-педагогічні передумови організації шкільного спортивного клубу» автором проведено аналіз ступеня

розробленості проблематики дослідження. Сформовано понятійний апарат дослідження. Фокус уваги автора було спрямовано на такі питання як, роль і значення організації шкільного спортивного клубу в системі фізичного виховання учнів ЗЗСО, позитивний досвід організації занять в умовах діяльності спортивного клубу школи. Окрім цього, автор особливу увагу звертає на побудову навчально-тренувальних занять з плавання дітей молодшого шкільного віку, з'ясовує організаційно-методичні особливості роботи з даним контингентом дітей в умовах водного середовища. Автором проаналізовано доцільність організації занять з плавання в умовах спортивного клубу школи.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** автор охарактеризував комплекс взаємообумовлених методів дослідження, які згрупував у теоретичні, емпіричні методи дослідження та методи математичної статистики. До групи теоретичних методів дослідження було включено: теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, інформації світової мережі Internet, аналіз документальних матеріалів з питань організації навчально-тренувального процесу з плавання дітей молодшого шкільного віку та досвіду використання спортивного клубу в освітньому процесі, аналіз офіційних документів, програм Міністерства освіти і науки України, державних органів управління сферою фізичної культури і спорту. Емпіричні методи дослідження включали опитування, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент у формі констатуючого та перетворюючого, педагогічне тестування, антропометричні методи дослідження, фізіологічні методи дослідження.

Дослідження проводилось впродовж 2018 – 2023 років у чотири етапи. Експериментальною базою роботи був спортивний клуб «Sportrend» (Спортивно-оздоровчий клуб «Київ-2000»), який функціонує у Гімназії №315 м. Київ, що реалізує організаційно-педагогічну модель розвитку шкільного спорту на основі створення шкільного спортивного клубу з плавання. Окрім цього базою дослідження також була кафедра водних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України м. Києва.

У третьому розділі «Обґрунтування організаційно-методичних підходів побудови тренувального процесу з плавання дітей молодшого шкільного віку» представлено результати констатувального педагогічного експерименту, серед яких аналіз особливостей рухової діяльності дітей молодшого шкільного віку та їх поінформованість про умови дотримання засад здорового способу життя; результати вивчення ставлення батьків школярів до занять їх дітей фізичними вправами. Також, автором проведено аналіз окремих показників фізичного стану дітей, що загалом дозволило встановити проблемне поле дослідження та визначити напрями удосконалення організаційно-методичних підходів до побудови тренувальних занять з плавання дітей молодшого шкільного віку.

У четвертому розділі «Аналіз реалізації організаційно-методичних підходів побудови тренувального процесу молодших школярів у плаванні» автором проведено дослідження особливостей функціонування спортивного клубу в умовах закладу освіти. Обґрунтовано та розроблено організаційно-методичні підходи до побудови тренувального процесу молодших школярів у плаванні в умовах спортивного клубу та в процесі перетворювального педагогічного експерименту доведено їх ефективність.

Серед організаційно-методичних підходів побудови тренувальних занять дітей автор пропонує: готовність тренера вирішувати завдання навчально-тренувального процесу на високому професійному рівні; розробка координуваних стратегій функціонування моделі підготовки юних спортсменів із дотриманням її основних етапів та алгоритму поступовості вирішення завдань підготовки; диференціація змісту підготовки юних спортсменів у плаванні на основі урахування індивідуальних особливостей їх фізичного стану; налагодження оперативних алгоритмів взаємодії між суб'єктами освітнього процесу з метою досягнення максимальної його ефективності; систематичний контроль за перебігом навчально-тренувального процесу із впровадженням різноманітних форм контролю та використанням інформативних показників його ефективності.

Запровадження запропонованих авторських підходів до побудови тренувальних занять сприяло статистично значущому ($p < 0,05$) покращенню складових адаптаційно-резервних можливостей дітей. Крім того, спостерігалась тенденція до збільшення часток дітей із позитивним ефектом від занять. За свідченням автора, статистично значуще ($p < 0,05$) зросла частка дітей із хорошою та відмінною оцінками індексу Робінсона, а також із сприятливим вегетативним індексом Кердо. Спостерігалось статистично значуще ($p < 0,05$) покращення показників плавальної підготовленості дітей.

Тим самим, автор підтвердив можливість запровадження запропонованих організаційно-методичних підходів для організації занять молодших школярів в спортивних клубах із плавання.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» здобувачем узагальнено результати дисертаційного дослідження, окреслено їх практичну та теоретичну значущість, висвітлено та обговорено дискусійні питання. Систематизовано результати власних наукових досліджень, через їх порівняння з даними інших авторів. Представлено положення наукової новизни та відмінності отриманих результатів від інших.

В роботі сформульовані висновки, що відповідають меті та завданням дослідження, відображають наукову новизну та практичну значущість роботи.

Робота містить список використаних джерел та додатки, де відображені в тому числі і акти впровадження результатів.

Зміст, обсяг дисертації, її структура та ілюстративне оформлення дають достатньо повну уяву про значущість роботи, її завершений характер. Матеріал дисертаційної роботи викладено державною мовою, науковим стилем.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у тому, що дисертантом:

- уперше обґрунтовано та розроблено організаційно-методичні підходи побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу з плавання, серед яких: готовність тренера вирішувати завдання навчально-тренувального процесу на високому професійному рівні; розробка координованих стратегій функціонування моделі підготовки юних

спортсменів із дотриманням її основних етапів та алгоритму поступовості вирішення завдань підготовки; диференціація змісту підготовки юних спортсменів у плаванні на основі урахування індивідуальних особливостей їх фізичного стану; налагодження оперативних алгоритмів взаємодії між суб'єктами освітнього процесу з метою досягнення максимальної його ефективності; систематичний контроль за перебігом навчально-тренувального процесу із впровадженням різноманітних форм контролю та використанням інформативних показників його ефективності;

- уперше запропоновано структуру моделі підготовки юних спортсменів у плаванні, основними засадами якої визначено дотримання етапів її реалізації та алгоритму послідовності вирішення завдань підготовки, структурними складовими запропонованої моделі були теоретико-методичний, цільовий, програмно-методичний, діагностичний блоки;

- уперше запропоновано критерії ефективності навчально-тренувального процесу дітей молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу з плавання, необхідними складовими якої є вивчення динаміки показників фізичного стану дітей, рівня їх плавальної підготовленості та доповнення системи контролю ефективності навчально-тренувального процесу складовими самоконтролю професійної компетентності тренера з плавання;

- доповнено дані наукових досліджень щодо динаміки змін показників фізичного стану дітей молодшого шкільного віку з процесі занять плаванням;

- доповнено інформацію щодо ефективності впровадження засобів плавання з метою підвищення функціональних можливостей організму дітей молодшого шкільного віку;

- набули подальшого розвитку наукові розробки стосовно впровадження клубної форми організації занять фізичними вправами дітей молодшого шкільного віку у змісті діяльності спортивного клубу з плавання;

- набули подальшого розвитку можливості впровадження засобів українських народних ігор в навчально-тренувальний процес дітей молодшого шкільного віку;

- набули подальшого розвитку теоретичні та методичні підходи, спрямовані на зменшення боязні води у дітей молодшого шкільного віку на початковому етапі оволодіння навичкою плавання;

- підтверджено дані стосовно сприятливого впливу засобів плавання на АРМ дітей молодшого шкільного віку;

- підтверджено дані інших науковців стосовно необхідності організації системи контролю показників фізичного стану, плавальної підготовленості дітей під час навчально-тренувального процесу з плавання з позиції ефективного керування цим видом діяльності.

Практична значущість роботи полягає у впровадженні організаційно-методичних підходів до побудови тренувальних занять у діяльність шкільного спортивного клубу з плавання. Важливе місце у практичному сенсі роботи займає розробка моделі організації тренувальних занять з плавання, а також емпірична перевірка ефективності організаційно-методичних підходів до побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання для підвищення показників їх фізичного стану, плавальної підготовленості.

Організаційно-педагогічна модель розвитку шкільного спорту на основі діяльності спортивного клубу, практичні рекомендації та програму діяльності шкільного спортивного клубу апробовано і впроваджено в практику «Спортивно-оздоровчого клубу «Київ-2000»» (акт впровадження від 18 січня 2023 р.); Академії плавання Бориса Зенова (акт впровадження від 21 березня 2023 р.) та в освітній процес кафедри водних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України з дисциплін «Теорія та методика тренерської діяльності в обраному виді спорту» (акт впровадження від 21 квітня 2023 р.) і «Сучасні технології підготовки кваліфікованих спортсменів у водних видах спорту» (акт впровадження від 21 квітня 2023 р.).

Повнота викладення матеріалів дисертаційної роботи у наукових публікаціях. Наукові результати дисертації висвітлено в 10 наукових публікаціях: 5 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань

України, одне з яких проіндексовано у базі даних Scopus (Q4); 5 публікацій апробаційного характеру.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи. Суттєвих зауважень до змісту та оформлення дисертаційної роботи в цілому немає. Позитивно оцінюючи дисертацію Корольчука Б. В., можна зазначити деякі зауваження, побажання і дискусійні питання:

1. У висновках до першого розділу автором значна увага приділяється плаванню, як необхідній руховій навичці дітей молодшого шкільного віку, натомість клубна форма організації цих занять потребувала не меншої уваги.

2. У четвертому розділі дисертаційної роботи слід було більш детально представити підходи до контролю перебігу навчально-тренувального процесу дітей молодшого шкільного віку у змісті запропонованих підходів, із можливим представленням чіткого алгоритму дій по його здійсненню.

3. Автору слід було надати розширену інформацію стосовно організаційних особливостей тренувальних занять дітей з ознаками водобоязні, а саме описати механізм дій тренера у випадку категоричної відмови дитини виконувати фізичні вправи у воді.

4. У тексті роботи зустрічаються поодинокі граматичні та стилістичні помилки.

У порядку дискусії варто отримати відповіді на наступні запитання:

1. В чому характерні відмінності використаної Вами методики оцінки плавальної підготовленості дітей молодшого шкільного віку від методики О. Ображей?

2. Чи є можливість запровадження запропонованих Вами організаційно-методичних підходів в режимі занять дітей інших вікових груп?

Однак, зазначені дискусійні питання не впливають на загальну позитивну оцінку поданої роботи і не знижують високого її рівня.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Корольчука Богдана Вадимовича «Організаційно-методичні підходи до побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання» є завершеним самостійним

науковим дослідженням, має наукову новизну, практичну та теоретичну цінність.

Дисертація відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт, вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор Корольчук Богдан Вадимович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

доктор наук з фізичного виховання і спорту,
доцент, доцент кафедри кінезіології та
фізкультурно-спортивної реабілітації
Національного університету
фізичного виховання і спорту України

Наталія ГОНЧАРОВА

Підпис Гончарової Н. засвідчую

Проректор з науково-педагогічної
роботи Національного університету
фізичного виховання і спорту України,
доктор наук з фізичного виховання і
спорту, професор

Ольга БОРИСОВА